

Inkluze

Autorky: Christa Markom, Jelena Tošić, Magdalena Steger

V dnešní společnosti jsou lidé často diskriminováni, protože nevypadají nebo se nechovají podle společenských norem. Vše, co neodpovídá "normě", je považováno za (příliš) odlišné a často spojováno s negativními vlastnostmi. Paniagua to nazývá "Mýtus normálního dítěte". (Paniagua, 2017) Z něj vyplývá, že existuje jen jeden správný způsob, jak by se děti měly chovat a jednat. To často vede k nedorozuměním, která se projevují jazykovými problémy některých žáků, protože mluví jiným primárním jazykem. Někteří učitelé to považují za problém s učením a vnímají a označují tyto žáky za "líné". Paniagua tento kontext jazyka a inkluze označuje zkratkou LCSD.

(Jazykově, kulturně a socioekonomicky různorodé.) Do této kategorie zahrnuje nejen osoby se zdravotním postižením, ale také osoby z etnických menšin (jejichž primární jazyk je jiný než jazyk, kterým se mluví v zemi bydliště) a osoby z domácností s nízkými příjmy. Ve svém článku naznačuje, že to, jak lidé reagují na rozmanitost, je často zprostředkováno jejich habitusem. (Paniagua, 2017)

Lang-Wojtasik & Schieferdecker používají širokou definici inkluze, neboť ji definují jako právo na účast ve společnosti, nezávisle na přisouzeném nebo oficiálním statusu. V rámci této definice by měl každý dostat pomoc potřebnou k tomu, aby se mohl v životě posunout vpřed. Důležité je, že ne jedinec se musí přizpůsobit společnosti, nýbrž společnost jedinci. Inkluze zde znamená neomezenou účast ve všech oblastech společnosti, nezávisle na individuálním stavu. (Lang-Wojtasik & Schieferdecker, 2016, S. 78-80)

Naraian jde ještě dál a definuje inkluzi jako snahu o vytvoření rámce, v němž mohou všichni dosáhnout stejných výsledků. V rámci této definice je kladen důraz na dosažení stejného výsledku, nikoli na získání stejného vzdělání. Ústředním bodem je zde účast všech žáků, která by měla být zajištěna prostřednictvím rozmanitých učebních plánů a dalších vzdělávacích struktur. Tímto způsobem se řeší rozdílné sociokulturní zázemí žáků (rasa, pohlaví, etnický původ, zdravotní postižení, mnohojazyčnost, migrace, sexualita, rodina, náboženství, světonázor a věk). (Naraian, 2011)

Saalfrank & Zierer definují inkluzi také jako účast na vzdělávání a na procesu vytváření znalostí v širším smyslu. Zdůrazňují tři způsoby, jakými lze inkluzi vnímat: Teorie rolí obecně, dále teorie komunikace a zejména teorie sítí. Jako další dva důležité pojmy pro pochopení a definování inkluze zde figurují rozmanitost a heterogenita. (Saalfrank & Zierer, 2017)

Další možností, jak definovat digitální inkluzi, je pojmově ji odlišit od jiných pojmů, jako je vyloučení, oddělení, integrace a asimilace. Inkluzi lze také chápat prostřednictvím lekcí o hranicích a ohraničeních. "Myslet inkluzivně znamená uvažovat o inkluzi relativně a vztahově, protože inkluze vždy implikuje formy vyloučení a je jimi konstituována. To charakterizuje každou situaci, v níž se usiluje o oddělení a stanoví se hranice mezi vnitřkem a vnějškem. Tyto hranice mohou a musí být kriticky analyzovány. (Nguyen, 2015)

O inkluzi se vyjednává v různých společenských oblastech, jako jsou média, politická sféra, a samozřejmě velmi výrazně v kontextu vzdělávání; v různých měřítcích, jako je globální, národní a místní. V diskurzech a praktikách inkluze hraje významnou roli otázka moci. V

rámci zkoumání moci a vlády se také objevuje otázka, zda by (digitální) inkluze měla být lidským právem. (Nguyen, 2015)

Podle Nguyena (2015) je diskuse o inkluzi a vyloučení silně strukturována vládními politikami, neboť na jejich základě se vytvářejí právní a normativní souřadnice pro rámcování, regulaci a legitimizaci inkluze ve společnosti.

Problém spočívá v tom, že v rámci norem a zákonů nejsou brány v úvahu hlasy jednotlivců a komunit, kterých se to obzvláště týká. Jednou z odpovědí na tento problém je odkazovat na „zvyšování hlasu“, jak zdůraznil Naraian, jako na nástroj k zajištění účasti v inkluzivních komunitách. Je-li lidem umožněno pozvednout svůj hlas a hovořit o tom, co chtějí a potřebují, mohlo by to zohlednit a posílit zvýšenou účast ve společnosti. Podmínkou však je, aby hlasy byly skutečně slyšet. (Naraian, 2011) Dalším příkladem výzkumu pracujícího s pojmem „zvyšování hlasu“ jsou dva projekty ve Velké Británii, jejichž cílem je snížit diskriminaci komunity GRT (Gypsy, Roma, and Traveller). Zde je pojem hlasu rovněž využit k tomu, aby se ukázalo, jak se děti mohou podílet na tvorbě výuky. (Brook Lapping Productions, 2006)

Literatura

Brook Lapping Productions (Regisseur). (2006). *Inclusion* [Film].

Lang-Wojtasik, G., & Schieferdecker, R. (2016). Von der Inklusion zur Heterogenität und wieder zurück. Grundlegende Begriffe und Zusammenhänge mit schultheoretischem Anspruch. In G. Lang-Wojtasik, K. Kansteiner, & J. Stratmann, *Gemeinschaftsschule als pädagogische und gesellschaftliche Herausforderung*. Münster: Waxmann.

Naraian, S. (2011). Pedagogic Voicing: The Struggle for Participation in an Inclusive Classroom. *Anthropology & Education Quarterly*, S. 245-262.

Nguyen, X. T. (2015). *The journey to inclusion*. Rotterdam: Sense Publishers.

Paniagua, A. (2017). The Intersection of Cultural Diversity and Special Education in Catalonia: The Subtle Production of Exclusion through Classroom Routines. *Anthropology & Education Quarterly*, S. 141-158.

Saalfrank, W.-T., & Zierer, K. (2017). *Inklusion*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh.